Speech Pieter Omtzigt

Nieuw Sociaal Contract ledencongres

23 november 2024

nsc

Dames en heren,

Wat is het fijn om terug te zijn bij u als leden van onze partij. Wat heb ik jullie gemist! Dank jullie wel voor de steun die ik de afgelopen tijd heb gehad en vooral de laatste weken. Het is een moeilijke periode geweest; maar ik ben er weer en een stuk sterker dan ik twee maanden geleden was. Veel dank ook aan mijn echtgenote Ayfer die mij hielp hier sterker uit te komen.

Dat is ook nodig want met elkaar hebben we een grote klus te klaren! Nog even over mijzelf. Ik ga de komende tijd weer aan de slag en doe dat stap voor stap. Met de fractie en de partij is afgesproken dat ik de komende weken samen met Nicolien de taken van fractievoorzitter op mij neem. Niet alles tegelijk; geleidelijk kom ik weer helemaal terug! Trouwens: dank voor jullie hartelijke applaus in mijn richting maar mag ik ook een warm applaus vragen voor Nicolien en haar team: wat heeft zij mijn onverwachte afwezigheid goed opgevangen. Klasse Nicolien en heel veel dank van mij en van heel NSC!

Zij heeft laten zien wat de kernwaarden van de partij zijn en waren. Wij willen echte, houdbare oplossingen voor reële problemen. Migratie is een zo'n acuut probleem, maar buiten het parlement om regeren kan alleen wanneer er dragend gemotiveerd een noodsituatie is.

Als u de kranten leest, zou u kunnen denken dat die woorden 'dragend gemotiveerd' er op het laatste moment bij gekrabbeld zijn in het hoofdlijnenakkoord. Dat is niet zo. Zij stonden er al die tijd en iedereen wist precies wat daarmee bedoeld werd.
Staatsnoodrecht kan alleen voor een acute noodsituatie: de situatie is ernstig maar kan via spoedwetgeving aangepakt worden. Als de regering in die situatie toch buiten het parlement om geregeerd zou hebben, dan zou de rechter hebben ingegrepen. Dan zou de Eerste Kamer hebben ingegrepen en zouden alle maatregelen onmiddellijk vervallen. Dat zou chaos zijn en allesbehalve een oplossing. Niet voor de Nederlandse samenleving en ook niet voor migranten. Zij heeft die chaos voorkomen met de rechtsstaat als haar kompas.

Daarom zoeken wij naar maatregelen die wel het verschil gaan maken en Nicolien heeft daarover gesproken, eerst met de PVV en later ook met de andere partijen. Wij wilden namelijk niet alleen aangeven wat niet kan, maar ook juist wat wel mogelijk is en vooral effectief is. Daarvoor zijn wij opgericht.
In die discussies gaan de zeeën vaak hoog, zoals u ziet, in de politiek en de samenleving. Daar ben ik mij al heel lang van bewust. Ik eindigde mijn laatste boek dan ook met een quote van de Deense filosoof Søren Kierkegaard:
'Wanneer een zeeman op volle zee is, wanneer alles om hem heen verandert, wanneer golven geboren worden en weer sterven, dan richt hij zijn blik niet omlaag naar die golven. Hij kijkt omhoog naar de sterren.'

Dames en heren,
De zeeën gaan om dit moment ontzettend hoog in Nederland, hoger nog dan ik verwacht had. Het is windkracht 11 in de samenleving.

Een deel van de problemen is heel zichtbaar:
Pro-Palestijnse relschoppers die doelbewust op zoek zijn gegaan naar Israëlische supporters om hen aan te vallen en te mishandelen. Er is geen enkel excuus voor het ongekend antisemitisch gedrag dat in Amsterdam is vertoond. Er is geen enkel excuus voor Jodenhaat. Er is nooit een excuus om andere mensen aan te vallen. Het is aan politiek en bestuur om alles te doen wat nodig is om de Joodse gemeenschap zich veilig te laten voelen in ons land.

In een rechtsstaat handhaaft de overheid dan ook en handhaaft zij streng. Zodat mensen veilig kunnen leven. Antisemitisme moet dus hard en effectief worden aangepakt. Ik reken erop dat dit kabinet dat effectief zal doen.

De zeeën gaan ook regelmatig zeer hoog bij demonstraties in dit land. Hoe beter je de samenleving kunt ontregelen, hoe meer aandacht je er in de media voor krijgt lijkt het wel. Een snelweg blokkeren en dan precies de tunnelbak die je vanuit de Tweede Kamer kunt zien, is een garantie voor veel aandacht.

Demonstreren is een grondrecht maar het is wel zaak om niet alleen te luisteren naar de meest mediagenieke protesten of de meest ontregelende protesten.
Wij weten namelijk dat er grote pijn en grote zorgen in de samenleving zitten over taaie vraagstukken, die mensen vol raken, hun leven volstrekt ontregelen. Maar dat zijn groepen die niet de media vinden, die zich niet altijd weten te verenigen.

Dat is natuurlijk de les van het toeslagenschandaal, waarbij mensen 15 jaar lang vermalen zijn, zonder dat het zichtbaar werd. Dat is de les van Groningen, waar de scheuren wel zichtbaar waren, maar de NAM en de overheid gewoon doorgingen.

En het toeslagenschandaal zult u voelen met het verhaal van Eva Gonzalez-Perez, die hier vandaag ook spreekt, of wanneer u recente documentaires of films een keer bekijkt. Dat pas snapt u het enorme gewicht van de overheid.

De schrijnende woningnood leidt tot grote pijn, die vaak onzichtbaar blijft. Een tekort van meer dan 400.000 woningen leidt tot grote vragen bij jongeren en hun ouders of zij wel een plek kunnen krijgen in onze samenleving. Wij zien die zorgen als Nieuw Sociaal Contract
Niet alleen bij het toeslagenschandaal zijn mensen vermalen. Ook bij het UWV zijn de grote problemen jarenlang onder het tapijt geveegd. Problemen met uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid, die vaak totaal niet klopten. Waardoor bijvoorbeeld zieke mensen die recht hadden, er geen kregen. Probeert u zich die pijn eens voor te stellen.
Het feit dat zij geen tunnelbakken bezetten snappen wij. Wij zien die wanhoop als Nieuw Sociaal Contract. Wij zien dat de overheid haar kerntaak, het uitvoeren van de wetten, niet nakomt.

Wij zien de problemen in de jeugdzorg. Vorige maand was het anti-folter comité van de Raad van Europa op bezoek bij de gesloten jeugdzorg in Nederland voor een speciaal bezoek. Inderdaad het anti-folter comité, dat de vorige keer naar de zwaarst beveiligde gevangenis van Nederland ging, de EBI in Vught, ging nu naar de gesloten jeugdzorg. De regering hoort deze week de eerste bevindingen. Die willen we graag zien, want de ernstige misstanden moeten snel opgelost worden.

Wij horen de wanhopige verhalen van bijvoorbeeld Jason Bhugwandass maar ook onze eigen Faith Bruyning. En eerlijk is eerlijk: sommige verhalen begreep ik gewoon niet de eerste keer. Net zoals ik de verhalen van het toeslagenschandaal niet begreep. Wij zien de meest kwetsbare kinderen, de ouder van uithuisgeplaatste kinderen en weten dat het nog steeds misgaat.

Polarisering

De huidige reactie op problemen is om te polariseren en de tegenstellingen vol op te zoeken waar de problemen het meest zichtbaar zijn. Positief is dat zaken daarmee wel benoemd worden. Als je een probleem wilt oplossen, is ontkenning van het probleem de beste manier om ervoor te zorgen dat het niet opgelost wordt. Als je niet durft te zeggen dat migratie normaal en van alle tijden is, maar dat de migratiestromen de afgelopen 10 jaar een zodanige impact op de samenleving hebben, dat minder

migratie echt gewenst is, dan benoem je een probleem. Dat probleem is niet de schuld van de migrant, maar de schuld van het Nederlandse beleid. Als je goede universitaire studies in het Engels aanbiedt, tegen een zwaar gesubsidieerd tarief en EU studenten hier ook nog in aanmerking komen voor studiefinanciering, dan geef je niet studenten de schuld, maar verander je de regels. We hebben beleid gemaakt dat vele migranten trok, die hier bijna allemaal binnen de regels naartoe kwamen.

Wat is gebeurd in Amsterdam heeft de situatie in ons land verscherpt en de toon in het debat in Den Haag verhard. Demonstraties die ooit vreedzaam waren zijn overschaduwd door ernstige incidenten. Denk aan de demonstraties in Amsterdam die ondanks de verboden door de rechter doorgingen. Wij moeten naar elkaar toe eerlijk zijn en de feiten wel blijven benoemen.

Polarisatie wordt een probleem wanneer politici olie op het vuur gooien, grote woorden gebruiken, onmogelijke voorstellen doen en problemen onopgelost laten. Dan voer je een debat om het debat. Dan beledig je elkaar om te beledigen. Dan schreeuw je het hardst om de krant, het nieuws en de sociale media te halen.

Maar je verzaakt je taak als politicus, namelijk hard werken aan oplossingen voor Nederland.

De woorden die gebruikt worden, kunnen scheidslijnen in de samenleving groter maken, mensen van politiek en samenleving vervreemden omdat zij als groep weggezet worden en niet als individu gezien worden.

De keiharde omgangsvormen en polarisatie raakten bij ons ook politici als Folkert Idsinga, staatssecretaris voor belastingen en Nora Achahbar, staatssecretaris voor toeslagen die met hart en ziel problemen aan het oplossen waren voor Nederland. Want waar bij asiel – waarover elke dag grootste plannen worden aangekondigd door de minister na meer dan 100 dagen nog maar weinig concreet tot stand is gebracht, is er al een pakket met 10 wetten aangenomen door de Tweede Kamer. En Nora won het vertrouwen van de toeslagenouders, wat heel belangrijk is.
Als NSC staatssecretarissen hebben zij zich vol ingezet voor onze idealen, vaak in stilte en zonder te polariseren: heel veel dank daarvoor!

We zullen echt wat aan de toon in het debat in Den Haag moeten doen willen de echte problemen van het land oplossen. Dan kunnen bewindslieden zoals Nora en Folkert gewoon hun werk doen.
Ook dank aan Rosanne Hertzberger en Femke Zeedijk die zich keihard ingezet hebben voor deze idealen en voor oplossingen waar we het zo nog even over hebben.
Ik begrijp een aantal van hun bezwaren heel goed.

Want met de huidige polarisatie en vijandige toon in het debat lijk je op korte termijn het publieke debat te winnen maar verlies je een deel van de samenleving. En erger nog: met schijnoplossingen maak je de problemen soms erger.

Juist daarom is het zorgelijk als iedereen alleen de werkelijkheid van zijn eigen bubbel ziet op sociale media en niet meer het standpunt van andere groepen in de samenleving. Als je de angsten, de verlangens en de hoop van de anderen in samenleving niet wilt begrijpen, dan eindig je in gevaarlijke parallelle samenlevingen.
Dat is ook waarom NSC pal staat voor een sterke publieke omroep waar alle meningen ook een plek moeten vinden. En waar je over scheidslijnen met elkaar spreekt en debatteert.

Leegte

Achter de harde woorden aan de ene kant en het gebrek aan oplossingen voor bijvoorbeeld migratie aan andere kanten van het politieke spectrum gaat een bijna existentiële leegte van gedachten schuil.

Door hard te schreeuwen hoef je de zorgen van een ander niet te begrijpen. Je ziet de problemen van de samenleving minder scherp.
In Den Haag hebben we een visie op mensen en maatschappij al lang geleden ingeruild voor een economische schijnwerkelijkheid van bureaucratische modellen en koopkrachtplaatjes waarmee we denken dat we de samenleving begrijpen.

Maar die modellen zien niet dat je geen woning hebt, want ze gaan ervan uit dat je een betaalbare woning hebt, zoals de meerderheid van de mensen. Ze meten niet dat je een onzeker arbeidscontract hebt, omdat de meerderheid, vooral in Den Haag, nog altijd een vast arbeidscontract heeft.
Dit denken en de modellen leiden ertoe dat de economie dominant wordt en dat bijvoorbeeld private equity overal binnensluipt, ook in sectoren zoals onderwijs en zorg, die wel efficiënt en goed georganiseerd moeten zijn, maar waar winst niet het dominante motief zou moeten zijn.

Het is tijd om de samenleving en mensen weer te zien. Om met elkaar te spreken over hoe we de samenleving willen inrichten en hoe we mensen, gezinnen, verenigingen ruimte willen geven om zichzelf te ontplooien

Een maatschappij waar we gemeenschappelijke waarden hebben en het bestaan van de ander erkennen; we zijn tolerant, maar wij zijn niet onverschillig. En wij zijn niet tolerant naar individuen en groepen die zelf niet tolerant zijn en bijvoorbeeld het bestaansrecht of burgerrechten van anderen niet erkennen.

Een maatschappij waarin de Nederlandse taal ons bindt en verbindt. Een taal is alleen een volwaardige taal als het ook de taal in de cultuur is en in de wetenschap. Anders wordt het een streektaal, net als het Twents of het Gaelic in Ierland. Mooie talen overigens. Een maatschappij met gedeelde waarden, met gedeeld grondrechten voor jezelf en voor de ander. Met een rechtsstaat als basis.

Ook gebruiken en onze gemeenschappelijke geschiedenis bindt ons en we voeren felle debatten voeren over hoe we naar die geschiedenis kijken en soms van mening veranderen. Ja, trots op onze strijd tegen het water, op Nederland als handelsnatie. Maar niet op het slavernij hoofdstuk, waar Nederland niet bepaald vooropliep bij het afschaffen of het erkennen van het leed.
We streven naar een sociale markteconomie, waar kapitaal en flitskapitaal niet dominant zijn, maar waar gewerkt wordt aan duurzame relaties. En waar iedereen zijn fair share betaalt aan belastingen.
We zien dat het neoliberalisme is doorgeschoten.

We zien dat jongeren het moeilijker hebben dan eerdere generaties om een vast arbeidscontract te krijgen, om een huis te vinden en weten dat dat de bestaanszekerheid vol raakt.
Wij hebben een mensbeeld, het personalisme en onze grondbeginselen over de economische, sociale en ruimtelijke inrichting. Dat werken we de komende tijd ook verder uit.

Oplossingen

Damen en heren,
Doordat wij die blik op de sterren hebben en niet alleen de woeste golven zien en de afgelopen dagen ook wel voelen, weten we welke oplossingen we nastreven.

Wij zijn bewust een extraparlementair kabinet ingestapt met een premier van buiten, met lucht voor de partijen in de Kamer en die maken daar ook volop gebruik van.

We hebben een hoofdlijnenakkoord gesloten met partijen die niet hetzelfde mens-en wereldbeeld

hebben en is vaak ingewikkeld. Maar wel partijen met wie we een aantal problemen van Nederland willen aanpakken.
Eerder in dit betoog noemde ik groepen die door de overheid in de knel gekomen zijn: toeslagenouders, mensen in Groningen en Noord-Drenthe, maar ook arbeidsongeschikten die bij het UWV tegen een muur aanliepen, jongeren in de jeugdzorg, jongeren en ouderen zonder passende huisvesting.

Als wij over grondrechten spreken, denken we niet aan het recht om gemaskerd te demonstreren, maar denk wij aan deze groepen, die vaak helemaal klem zitten. Dan denken wij aan huisvesting, goede zorg en een overheid die eerlijk is naar haar eigen burgers.
Daarom diende de NSC-fractie als eerste een motie in waarbij alle wetsvoorstellen en verdragen in de Kamer ook echt getoetst worden aan de grondwet en de grondrechten. Worden mensen niet per ongeluk vermalen? Is de wet proportioneel? Het lijkt saai, maar dit is ons werk en afgelopen donderdag zijn we begonnen. 175 jaar na Thorbecke neemt de Kamer de eigen grondwet serieus en wordt het een wet waaraan een burgerrechten kan ontlenen. En dat wordt nog duidelijker later met een grondwettelijk hof.

Wanneer wij spreken over bestaanszekerheid is dat niet alleen abstract, maar nemen we concrete maatregelen in het hoofdlijnenakkoord: Een forse lastenverlichting op arbeid, extra huurtoeslag en kindgebonden budget. Dat zijn onze staatssecretarissen op financiën.
Maatregelen om veel meer vaste banen te creëren en minder flexwerk. Daar werkt Eddy van Hijum keihard aan.

We verlagen het eigen risico in de zorg en we verlagen de belasting op gas, die in Nederland tot de hoogste ter wereld behoord. Die belasting is verdubbeld.
We zeiden dat woningbouw een topprioriteit is. Daarom is er op ons initiatief 1,5 miljard euro per jaar beschikbaar en willen we 100.000 woningen per jaar bouwen, waarvan 35.000 sociale huurwoningen en 2/3 betaalbaar. We roepen corporaties, gemeentes en investeerders op om dat samen met minister Mona Keijzer mogelijk te maken op de komende Woon-top in december.

We wilden minder migratie. NSC Minister Eppo Bruins heeft het wetsvoostel voor minder buitenlandse studenten al aangescherpt. Want zeg nou zelf, hoe raar is het dat 40% van de eerstejaars universitaire studenten niet uit Nederland komt. En NSC-minister Eddy van Hijum heeft de eerste maatregelen voor minder arbeidsmigratie in voorbereiding

Voor uw beeld: de arbeidsmigratiestroom is groter dan de asielmigratie. En de misstanden zijn behoorlijk groot. En we gaan verder, want de schandalen en de ongelooflijk ingewikkelde regelgeving betekenen nu dat we
- een hersteloperatie Groningen hebben
- een hersteloperatie spaartax hebben naast de belastingdienst sinds dit jaar.
- Een hersteloperatie toeslagen UHT hebben naast de dienst toeslagen.
- Een hersteloperatie WIA hebben naast het UWV sinds deze week.

U begrijpt dat dit niet houdbaar is: de regelgeving is onbegrijpelijk geworden voor de burger, maar ook onuitvoerbaar voor de overheid.

En dezelfde overheid tuigt hersteloperatie na hersteloperatie op. Als NSC willen we ook een lange termijn vereenvoudiging, want dit is onhoudbaar. En specifiek voor de arbeidsongeschikten verwachten we ook dat de regering dit voorjaar voorstellen zal doen zodat het stelsel uitvoerbaar wordt en ook voldoet de internationale verdragen. Mensen mogen niet vermalen worden. Daar staan wij voor.

En wij verwachten van het kabinet-Schoof voor 1 april concrete voorstellen, waarvan mensen voelen dat het beter wordt. Concrete voorstellen voor de woningbouw en betaalbare huizen. Concrete voorstellen voor het oplossen van de problemen bij de arbeidsongeschiktheid zodat het stelsel eerlijker en begrijpelijker wordt en mensen niet vermalen. En concrete wetten voor de beperking van alle vormen van migratie: arbeid, studie en asiel.

Wij zullen de voorstellen toetsen op uitvoerbaar, op bestaanszekerheid en op respect voor rechtsstaat. Dat vragen wij namelijk van iedereen. Want alleen zo zullen oplossingen duurzaam zijn.
En wij zullen altijd constructieve voorstellen doen.

Natuurlijk willen we in het extraparlementaire kabinet ook samenwerken met andere partijen. Wij waarderen de uitgestoken hand van CDA, CU en SGP bij het belastingplan en blijven breed draagvlak zoeken voor begrotingen en voor wetten.

Slot

Dames en heren,

Voor dit congres kreeg ik een paar subtiele hints van mijn omgeving: Pieter, wil je alsjeblieft geen college geven dit keer? Pieter je hebt al boeken geschreven he? Die waarschuwingen snap ik hoor, zeker nu de lunch klaar staat. U heeft namelijk een voordeel: ik ben pas net weer terug en had wat minder tijd om dit te schrijven.

De opgave waarvoor we staan is zowel moeilijk als eenvoudig. De oplossingen voor problemen zijn taai. Woningen bouwen kost tijd, het opzetten van een grondwettelijk hof kost tijd, het aanpakken van misstanden bij arbeidsmigratie kost tijd. Maar het is eenvoudig omdat wij een kompas met een paar heldere ijkpunten hebben Wij zien de problemen en hebben concrete oplossingen. Wij zien het belang van de rechtsstaat en hebben ook twee bewindspersonen Judith Uitermark en Teun Struijken die de rechtsstaat verdedigen en versterken. Omdat die rechtsstaat individuen als u beschermt tegen de staat of u als minderheid of persoon die niet erkend wordt door anderen.

Dames en heren,
De uitdagingen zijn helder en de tegenwind ook Juist dan houden we koers, omdat we onze idealen kennen. Na een woelig jaar boeken we concrete en tastbare resultaten. Anderen vinden ons soms lastig als wij zeggen dat een wild plan niet werkt. Maar wij beloven u: wij komen met alternatieven die het wel doen.

Wij zijn NSC en ik ben er trots op om vandaag samen met u de discussie te mogen voeren over de koerst van onze partij en de koers van ons land. En ik ben blij en dankbaar hier vandaag weer te staan. Zoals gezegd: ik begin stap voor stap samen met Nicolien en de hele fractie mijn taken weer op te pakken. Samen bouwen aan Nederland waar wij de verbinding met elkaar zoeken, de democratie en de rechtstaat versterken en werken aan echte oplossingen die mensen verder helpen.

Dank u wel!